

سنجش سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم، سال ۱۳۹۰-۱۳۸۹

مرضیه سیامک^۱، خدیجه علیپور ندوشن^{۲*}، نرگس خالقی^۳

چکیده

زمینه و هدف: به دلیل چالش‌های اجتماعی که اطلاعات را به کالایی با ارزش تبدیل کرده است، و نیاز فارغ‌التحصیلان برای اینکه به یادگیرندگان مادام‌العمر تبدیل شوند، کسب سواد اطلاعاتی؛ مهارتی پایه برای یادگیری مؤثر در آموزش عالی است. این پژوهش با هدف بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم طی سالهای ۹۰-۱۳۸۹ انجام شد.

روش بررسی: در این مطالعه توصیفی، ۱۲۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم توسط پرسشنامه مشخصات سواد اطلاعاتی (Das) (پرسشنامه استاندارد طراحی شده جهت سنجش سواد اطلاعاتی واقعی و پایه توسط داورپناه، سیامک) مورد بررسی قرار گرفتند. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری تی، اف و تعقیبی LSD در سطح معنی‌داری $p < 0/05$ تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: در این مطالعه، میانگین نمره سواد اطلاعاتی کسب‌شده پاسخگویان برای کل پرسشنامه $31/84 \pm 10/25$ بود. میانگین نمره سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های مختلف به ترتیب: دانشجویان دانشکده پیراپزشکی ($32/70 \pm 9/97$)، دانشکده بهداشت ($28/73 \pm 9/53$)، دانشکده پرستاری و مامایی ($32/52 \pm 10/50$) و دانشجویان دانشکده پزشکی ($36/61 \pm 10/60$) برآورد شد. همچنین بین سواد اطلاعاتی با متغیرهای جنسیت، بومی بودن یا نبودن، میزان تحصیلات والدین و میزان تولیدات علمی دانشجویان، تفاوت معنی‌داری وجود نداشت ($p > 0/05$).

نتیجه‌گیری: طبق نتایج این تحقیق، سواد اطلاعاتی اکثر دانشجویان در سطح نامطلوبی قرار دارد، که با توجه به یافته‌های مذکور، بین سطح سواد اطلاعاتی با متغیرهای مورد بررسی نیز هیچ نوع ارتباط آماری معنی‌داری مشاهده نشد.

کلیدواژه‌ها: سواد اطلاعاتی؛ دانشجویان؛ قم، ایران.

^۱مربی کتابداری و اطلاع‌رسانی، مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، شیراز، ایران.

^۲کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران.

^۳مربی کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه قم، قم، ایران.

* نویسنده مسئول مکاتبات:

خدیجه علیپور ندوشن، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران؛

آدرس پست الکترونیکی:

alipour8@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۱/۷

تاریخ پذیرش: ۹۱/۱۲/۱۴

لطفاً به این مقاله به صورت زیر استناد نمایید:

Siamak M, Alipour Nodoushan Kh, Khalighi N.
Measurement of the Information Literacy Level in the Students of
Qom University of Medical Sciences during 2010-2011.
Qom Univ Med Sci J 2013;7(Suppl 1):23-30. [Full Text in Persian]

مقدمه

سواد اطلاعاتی مجموعه‌ای از توانمندی‌ها است، و مستلزم آن است که افراد "دریابند چه موقع به اطلاعات نیاز دارند و توانایی مکان‌یابی، ارزیابی، و به‌کارگیری مؤثر اطلاعات مورد نیاز را داشته باشند". این نوع از سواد برای همه رشته‌ها، همه محیط‌های یادگیری، و در تمام سطوح آموزشی مشترک است. سواد اطلاعاتی یادگیرندگان را قادر می‌سازد تا بر محتوای اطلاعات تسلط یابند و کند و کاوهای خود را گسترش دهند، و کنترل بیشتری نیز بر یادگیری خویش داشته باشند (۱).

مسئله این است که تحقق یادگیرندگان مادام‌العمر، مأموریت محوری مؤسسات آموزش عالی است. اما شواهد نشان می‌دهد تنها تعداد بسیار اندکی از دانشگاه‌ها ارزیابی سواد اطلاعاتی دانشجویان را به‌عنوان بخشی از شرایط فارغ‌التحصیلی آنان ضروری می‌دانند، بنابراین، بسیاری از دانشجویان واحدهای درسی رشته خود را در حالی پشت سر می‌گذارند که دانش اندکی در زمینه انجام پژوهش، چگونگی استفاده از ابزار پژوهش و ارزیابی منابع دارند. از این‌رو، دانشجویان فاقد مهارت‌های پژوهشی و سواد اطلاعاتی لازم، پس از فراغت از تحصیل قادر به فعالیت مؤثر و مطلوب در محیط‌های اطلاعاتی و تکنولوژیکی پیشرفته نخواهند بود (۲). از طرف دیگر، متخصصان اطلاعاتی در محیط دانشگاهی نمی‌توانند به اندازه کافی جلسات آموزش رسمی سواد اطلاعاتی برای دانشجویان برگزار کنند، درحالی‌که نیاز مداوم و مستمری به این نوع آموزش‌ها و نقش آن در مؤسسات آموزشی وجود دارد. لذا، به‌منظور ارائه بهترین کمک ممکن به دانشجویان، لازم است نقاط قوت و ضعف سواد اطلاعاتی دانشجویان جدیدالورود، قبل از آموزش سواد اطلاعاتی شناسایی شود. این کار به متخصصان اطلاعاتی امکان می‌دهد تا جلسات تعلیم‌دهی را به‌گونه‌ای طراحی و ارائه کنند تا یادگیری دانشجویان بهبود یابد. با وجود اهمیت و نیاز دانستن این مهارت برای دانشجویان؛ شواهد بسیاری وجود دارد که دانشجویان برای گذراندن برخی از دروس خود فاقد سواد اطلاعاتی لازم هستند، چه رسد به اینکه بتوانند به یادگیرندگان مادام‌العمر تبدیل شوند. تحقیقات انجام‌شده در خصوص بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان نشان می‌دهد سواد اطلاعاتی دانشجویان در سطح نامطلوبی قرار دارد (۳-۶).

یافته‌های یک پژوهش که به سنجش سواد اطلاعاتی سال اولی‌ها در دبلیو پی آی (Worcester Polytechnic Institute, WPI) پرداخته بود، نشان داد فقط ۴۰٪ از دانشجویان تازه وارد نمره بالای ۷۰٪ کسب کرده‌اند (۷). همچنین مطالعات انجام‌شده در ایران نیز بیانگر آن است که سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد بررسی در سطح نامطلوبی قرار دارد، لذا آموزش سواد اطلاعاتی به دانشجویان ضروری به‌نظر می‌رسد (۱۶-۸).

با توجه به این نتایج بایستی به آموزش سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان پرداخت. اما وقتی سخن از آموزش به میان می‌آید، سنجش کمیّت و کیفیت آموخته‌ها مطرح می‌شود. بر همین مبنا، سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان امری ضروری است. برای سنجش سواد اطلاعاتی از شیوه‌های مختلفی استفاده می‌شود (۱۷). دو شیوه اصلی سنجش سواد اطلاعاتی عبارتند از: خودسنجی (Self-assessment)، که در این روش یادگیرندگان به قضاوت عملکرد خود می‌پردازند، و سنجش واقعی (Factual Assessment)، که طرفداران این شیوه معتقدند افراد همیشه به درستی به بررسی قابلیت‌های خود نمی‌پردازند.

بهرتر است در مورد تجربه افراد، این‌گونه از آنان سؤال پرسیده شود: "از چه موتور جستجویی استفاده می‌کنید؟" یا "ردیابی چه نوع اطلاعاتی برای شما مشکل‌تراست؟"، همچنین از آنان پرسیده شود که "در جستجوی اینترنت به چه میزان کارآمد هستید؟" (۱۸). اولین تصمیم در بررسی سواد اطلاعاتی مربوط به این است که چه سطحی از مهارت‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان قرار است، بررسی شود. و دومین تصمیم مربوط به ابزار مطالعه است. کمیته طرح بررسی کتابخانه‌های بلومینگتون دانشگاه ایندیانا (سال ۱۹۹۶) معتقد است که مهارت‌های سواد اطلاعاتی دارای دو سطح شامل: مهارت‌های سواد اطلاعاتی پایه (Basic Information Literacy Level) و مهارت‌های سواد اطلاعاتی پیشرفته (Advanced Information Literacy Level) است (۱۹). منظور از مهارت‌های سواد اطلاعاتی پایه، مهارت‌ها یا قابلیت‌هایی عمومی سواد اطلاعاتی است که دانشجویان کلیه رشته‌های تحصیلی بایستی آن را کسب کنند. مهارت‌های سواد اطلاعاتی پایه، در واقع اساس سواد اطلاعاتی پیشرفته پژوهشی را شکل می‌دهد.

بنابراین، با توجه به تعداد سؤال‌های پرسشنامه و گزینه‌های صحیح مربوط به آن، نمره کل برای یک دانشجوی با سواد اطلاعاتی ۸۷ و نقطه $۵۰/۵$ ، $۴۳/۵$ به دست آمد. روایی و پایایی پرسشنامه مذکور توسط داورپناه و سیامک (DAS) در مطالعه‌ای با عنوان "ساخت و هنجاریابی پرسشنامه سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان" سنجیده شده است (۱۳). در بررسی پایایی ابزار تدوین شده ضریب آلفای کرونباخ در پیش‌آزمون $۰/۷۷$ به دست آمده است. در این پژوهش نیز ضریب آلفای پرسشنامه توزیع شده مجدداً محاسبه و نتیجه مربوط به دانشجویان جدیدالورود $۰/۸۳$ و آلفای کرونباخ مربوط به پرسشنامه‌های دانشجویان سال آخر $۰/۸۶$ و در دو گروه $۰/۸۳$ به دست آمد. نتایج حاصله نشان داد پرسشنامه طراحی شده از پایایی بالایی برخوردار است.

یافته‌ها

در مطالعه حاضر، اکثریت نمونه‌های مورد پژوهش مؤنث ($۵۱/۰$) و بومی ($۵۰/۸$) بودند. تحصیلات پدر و مادر زیردپلم (به ترتیب $۳۹/۲$ % و $۵۱/۷$ %)، از دانشکده پرستاری و مامایی ($۳۳/۳$) و در رشته پرستاری (۳۳) بود. اکثریت دانشجویان از اینترنت ($۹۹/۲$) استفاده می‌کردند، و اکثریت آنها در محیط دانشگاهی به اینترنت دسترسی داشتند ($۴۶/۴$). همچنین $۷۹/۲$ ٪ از دانشجویان تولید علم نداشتند.

مقایسه میانگین و انحراف معیار سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان رشته‌های مختلف (پیراپزشکی، بهداشت، پرستاری و پزشکی) با هم تفاوت معنی‌داری نداشت ($p=۰/۰۸$)؛ بدین یعنی که دانشجویان دانشکده‌های مختلف از سطح سواد اطلاعاتی نسبتاً یکسانی برخوردار بودند.

با استفاده از آزمون تحلیل واریانس، میزان تفاوت سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های مختلف در هر یک از ۵ استاندارد سواد اطلاعاتی محاسبه شد (جدول شماره ۱).

سواد اطلاعاتی پیشرفته، مهارت‌های سواد اطلاعاتی در پیوند با حوزه آموزشی را در برمی‌گیرد. هر برنامه مؤثر آموزشی باید کار خود را با مهارت‌های مرتبط با اهداف پایه سواد اطلاعاتی شروع کند. انتظار می‌رود که این مهارت‌های پایه تا پایان دو سال اول توسط دانشجوی کسب شود. در این پژوهش سعی گردید تا مهارت‌های پایه سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد سنجش قرار گیرد.

روش بررسی

این پژوهش به روش توصیفی روی ۱۲۰ دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی قم (دانشکده‌های پزشکی، پرستاری، بهداشت و پیراپزشکی) در سال ۹۰-۱۳۸۹ انجام شد. نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه مشخصات دموگرافیک (جنس، رشته، مقطع تحصیلی، دانشکده، بومی بودن، تحصیلات والدین، استفاده از اینترنت و تولیدات علمی) و سواد اطلاعاتی (Das) (پرسشنامه سواد اطلاعاتی طراحی شده توسط داورپناه و سیامک) که براساس استاندارد قابلیت‌های سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی ACRL، جهت اندازه‌گیری سواد اطلاعاتی دانشجویان تدوین شده است، انجام شد (۲۰).

پرسشنامه مورد نظر مشتمل بر ۵۵ سؤال تدوین شده به شیوه عینی در ذیل ۵ استاندارد، حاوی ۱۲ سؤال مربوط به استاندارد ۱؛ ۱۵ سؤال مربوط به استاندارد ۲؛ ۱۰ سؤال مربوط به استاندارد ۳؛ ۸ سؤال مربوط به استاندارد ۴ و ۱۰ سؤال مربوط به استاندارد ۵ می‌باشد. برای نمره‌گذاری پرسشنامه، به هر پاسخ درست مربوط به سؤال‌های یک یا چند گزینه‌ای نمره ۱ داده شد. بدین ترتیب اگر پاسخگو به سؤال یک گزینه‌ای پاسخ درست می‌داد، نمره ۱ و اگر به سؤال چند گزینه‌ای مثلاً سؤالی که ۳ گزینه صحیح داشت، پاسخ صحیح می‌داد، نمره ۳ می‌گرفت و در صورت عدم پاسخ‌دهی یا پاسخ غلط نمره‌ای به وی تعلق نمی‌گرفت.

جدول شماره ۱: نمرات میانگین و انحراف معیار دانشجویان در ۵ استاندارد قابلیت سواد اطلاعاتی به تفکیک دانشکده

استاندارد ۱	دانشکده	تعداد	میانگین	انحراف معیار
	پیراپزشکی	۳۰	۴/۷۷	۱/۹۶
	بهداشت	۳۷	۴/۹۵	۱/۶۳
	پرستاری و مامایی	۴۰	۵/۴۸	۲/۱۸
	پزشکی	۱۳	۵/۶۹	۱/۹۳
	کل	۱۲۰	۵/۱۶	۱/۹۵
استاندارد ۲	دانشکده	تعداد	میانگین	انحراف معیار
	پیراپزشکی	۳۰	۹	۲/۵۲
	بهداشت	۳۷	۷/۲۲	۳
	پرستاری و مامایی	۴۰	۸/۲۵	۳/۲۳
	پزشکی	۱۳	۹/۳۸	۲/۴۳
	کل	۱۲۰	۸/۲۴	۲/۹۸
استاندارد ۳	دانشکده	تعداد	میانگین	انحراف معیار
	پیراپزشکی	۳۰	۶/۶۳	۳/۱۶
	بهداشت	۳۷	۵/۸۴	۲/۷۰
	پرستاری و مامایی	۴۰	۶/۵۰	۲/۸۵
	پزشکی	۱۳	۷/۷۷	۲/۶۵
	کل	۱۲۰	۶/۴۷	۲/۸۸
استاندارد ۴	دانشکده	تعداد	میانگین	انحراف معیار
	پیراپزشکی	۳۰	۷/۵۷	۳/۵۶
	بهداشت	۳۷	۶/۴۹	۲/۶۸
	پرستاری و مامایی	۴۰	۷/۵۳	۲/۷۶
	پزشکی	۱۳	۸/۱۵	۲/۹۷
	کل	۱۲۰	۷/۲۸	۲/۹۹
استاندارد ۵	دانشکده	تعداد	میانگین	انحراف معیار
	پیراپزشکی	۳۰	۴/۷۳	۱/۷۸
	بهداشت	۳۷	۴/۲۴	۲/۳۰
	پرستاری و مامایی	۴۰	۴/۷۸	۱/۹۹
	پزشکی	۱۳	۵/۶۲	۲/۵۰
	کل	۱۲۰	۴/۶۹	۲/۱۱

همچنین از آزمون تعقیبی LSD برای تعیین تفاوت معنی داری بین سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌ها در استاندارد ۲ استفاده شد (جدول شماره ۲).

در بررسی استانداردها بجز استاندارد شماره ۲، بین سطح سواد اطلاعاتی پایه دانشجویان دانشکده‌های مورد بررسی، تفاوت معنی داری مشاهده نشد.

جدول شماره ۲: نتایج آزمون تعقیبی LSD مربوط به استاندارد ۲ سواد اطلاعاتی دانشجویان

شاخص	گروه	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	سطح معنی داری
استاندارد ۲	پیراپزشکی، بهداشت	*۱/۷۸	۰/۷۱	۰/۰۱
	پرستاری	۰/۷۵	۰/۷۰	۰/۲۹
	پزشکی	-۰/۳۸	۰/۹۷	۰/۶۹
بهداشت، پیراپزشکی	پیراپزشکی	*-۱/۷۸	۰/۷۱	۰/۰۱
	پرستاری	-۱/۰۳	۰/۶۶	۰/۱۲
	پزشکی	*-۲/۱۷	۰/۹۴	۰/۰۲
پرستاری	پرستاری	-۰/۷۵	۰/۷۰	۰/۲۹
	پیراپزشکی	۱/۰۳	۰/۶۶	۰/۱۲
	بهداشت	-۱/۱۳	۰/۹۳	۰/۲۳
پزشکی	پزشکی، پیراپزشکی	۰/۳۸	۰/۹۷	۰/۶۹
	بهداشت	*۲/۱۷	۰/۹۴	۰/۰۲
	پرستاری	۱/۱۳	۰/۹۳	۰/۲۳

جهت برتری سواد اطلاعاتی دانشجویان پزشکی، بر گروه بهداشت است. بالاترین میانگین و انحراف معیار سطح سواد اطلاعاتی مربوط به دانشجویان مؤنث ($33/66 \pm 9$)، بومی ($33/39 \pm 10/55$)، رشته علوم آزمایشگاهی ($38/45 \pm 7$) با میزان تحصیلات پدر در سطح دکتری ($38/33 \pm 13/01$) و تحصیلات مادر در سطح کارشناسی ($38/2 \pm 11/1$) بود. همچنین اکثریت نمونه مورد پژوهش تولید علم نداشتند (جدول شماره ۳).

همان گونه که جدول شماره ۳ نشان می دهد، دانشجویان دانشکده پیراپزشکی با دانشجویان دانشکده بهداشت در استاندارد ۲ سواد اطلاعاتی در سطح ($p < 0/05$)، با یکدیگر تفاوت معنی داری دارند. این تفاوت در جهت برتری سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشکده پیراپزشکی است. همچنین دانشجویان دانشکده بهداشت با دانشجویان پزشکی در استاندارد ۲ سواد اطلاعاتی در سطح ($p < 0/05$)، با یکدیگر تفاوت معنی داری دارند. این تفاوت نیز در

جدول شماره ۴: میانگین سطح سواد اطلاعاتی افراد مورد بررسی با میزان تولیدات علمی آنان

میزان تولیدات علمی	تعداد	درصد	میانگین	انحراف معیار
تعداد مقالات ترجمه شده	۷	۵/۸	۴۱/۱۴	۴/۳۴
تعداد مقالات تألیفی	۵	۴/۲	۲۸/۸۰	۵/۹۳
تعداد کتب ترجمه شده	۲	۱/۷	۲۵	۵/۶۶
تعداد مقالات ارائه شده به همایش ها و سمینارها	۱۱	۹/۲	۳۵/۵۵	۱۰/۱۰
تولید علمی نداشته ام	۹۵	۷۹/۲	۳۱/۰۳	۱۰/۴۳
کل	۱۲۰	۱۰۰	۳۱/۸۴	۱۰/۲۵

بحث

مطالعه حاضر نشان داد اکثریت دانشجویان از سطح سواد اطلاعاتی پایینی برخوردار هستند. در مطالعه Ferguson و همکاران (سال ۲۰۰۶) در دانشگاه مریلند نیز مشخص گردید که اکثر دانشجویان دارای یک درک سطحی از مهارت های سواد

آزمون تی مستقل نشان داد اختلاف معنی داری بین سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان بومی و غیربومی، همچنین مؤنث و مذکر وجود ندارد ($p = 0/092$). که در نهایت، تفاوت معنی داری بین میانگین سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان براساس تولیدات علمی آنها مشاهده نشد ($p > 0/05$).

استانداردهای سواد اطلاعاتی نیز همین نتیجه به دست آمد (۱۳). مطالعه Flaspohler (سال ۲۰۰۳) نیز نشان داد اگرچه دانشجویان مورد بررسی از سواد رایانه‌ای مناسبی برخوردارند، اما مطمئناً آنها کاملاً با سواد اطلاعاتی نیستند. وی متوجه شد که تعداد زیادی از دانشجویان مورد مطالعه در مقاله‌های خود به سایت‌ها و مقاله‌های نشریات با محتوای پایین استناد نموده‌اند (۲۲). البته مورد استناد مربوط به سواد اطلاعاتی استاندارد ۳ می‌باشد که در پژوهش حاضر نیز دانشجویان جدیدالورود در رتبه سوم در پاسخگویی به این استاندارد قرار گرفتند.

در مطالعه حاضر دانشجویان پایین‌ترین نمره را در استاندارد ۵، که بیان می‌کند "دانشجو با سواد اطلاعاتی بسیاری از موضوعات اقتصادی، حقوقی و اجتماعی مربوط به استفاده از اطلاعات را درک می‌کند و با رعایت اصول اخلاقی و قانونی به اطلاعات دسترسی می‌یابد" کسب کردند. قاسمی و همکاران (سال ۱۳۸۵) در مورد دانشجویان تحصیلات تکمیلی نیز به این نتیجه رسیدند که دانشجویان به حقوق معنوی مرتبط با منابع اطلاعاتی توجه اندک دارند (۱۲). این محققان چنین نتیجه‌گیری کردند که این بی‌توجهی شاید به دلیل عدم عضویت ایران در پیمان‌های بین‌المللی حق مؤلف یا در محدودیت دسترسی پژوهشگران ایرانی به منابع علمی (به‌ویژه منابع غیررایگان) باشد. در هر حال با توجه به تبعات منفی این کم‌توجهی به حقوق معنوی (که از جمله متهم شدن به سرقت علمی است)، بررسی بیشتر در این باب و آموزش حقوق معنوی مرتبط بر آثار علمی و ضرورت توجه به این حقوق، در این پژوهش نیز پیشنهاد می‌شود.

طبق یافته‌های این پژوهش، بین مهارت‌های سواد اطلاعاتی جامعه مورد مطالعه از نظر جنسیت، بومی بودن یا نبودن، میزان تحصیلات والدین و میزان تولیدات علمی افراد، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. قاسمی و همکاران در مطالعه خود نشان دادند بین رشته‌های علوم انسانی و غیرانسانی، دانشجویان مناطق مختلف دانشگاهی، جنسیت و بین دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری، تفاوت معنی‌دار است (۱۲) همچنین یافته‌های مطالعه زاهد بابلان در مقایسه استانداردهای سواد اطلاعاتی با ورودی‌های مختلف تحصیلی و جنس، تفاوت معنی‌داری نشان داد (۱۵)، که با مطالعه حاضر همخوانی نداشت.

اطلاعاتی بوده، و اکثریت نیز با مفاهیم با اهمیتی همچون روش جستجو، تشخیص اسنادات چاپی، چگونگی تعیین کیفیت یا سوگیری منابع، روش‌های استنادی درست و یا آثار دارای حق مؤلف آشنا نبوده‌اند (۲۱). تقوی و همکاران (سال ۱۳۷۷) نیز به این نتیجه دست یافتند که اکثریت دانشجویان کارشناسی ارشد؛ حتی نام یک کتاب مرجع رشته تحصیلی خود را نمی‌دانند (۸). سایر محققان نیز به این نتیجه رسیدند که اکثر افراد مورد آزمون، فاقد مهارت‌های سواد اطلاعاتی لازم بوده و به کسب مهارت سواد اطلاعاتی نیاز دارند (۱۳، ۱۰، ۹)، که این نتایج با مطالعه حاضر تا حدود زیادی همخوانی داشت.

در پژوهش حاضر اگرچه دانشجویان پزشکی، پیراپزشکی، پرستاری، مامایی و بهداشت به ترتیب دارای بالاترین سطح سواد اطلاعاتی بودند، اما از نظر آماری این اختلاف معنی‌دار نبود. لذا می‌توان چنین استنباط نمود که برنامه‌ها و محتوای نظام آموزشی در دوران دبیرستان با توجه به رشته‌های تحصیلی موجود، دانش‌آموزان را به سمت کسب مهارت سواد اطلاعاتی خاصی که باعث ایجاد تمایز بین آنان در رشته‌های مختلف می‌شود، سوق نمی‌دهد. بنابراین، به نظر ضروری می‌رسد که با توجه به سطح پایین سواد اطلاعاتی و نیز عدم اختلاف معنی‌دار بین گروه‌های مختلف دانشگاهی، نظام آموزش و پرورش کشور به آموزش سواد اطلاعاتی پایه دانش‌آموزان همت گمارد.

در مطالعه حاضر، دانشجویان در استاندارد ۲ که بیان می‌دارد "دانشجوی با سواد اطلاعاتی به شکل مؤثر و کارآمد به اطلاعات مورد نیاز دست پیدا می‌کند، و بیشتر به فناوری اطلاعات، ارتباطات، رایانه و شیوه‌های جستجو و استفاده مؤثر از آنها می‌پردازد"؛ بالاترین نمره را کسب کردند. این نتیجه‌گیری نیز توسط علیشان کرمی و دیگران (سال ۱۳۸۶) به دست آمد که در بین عناصر مورد بررسی فقط میانگین نمره آشنایی با اینترنت ۳/۱۴، و میزان استفاده از این عنصر نیز از حد متوسط بیشتر بود (۱۰). همچنین قاسمی و همکاران (سال ۱۳۸۵) در مورد دانشجویان تحصیلات تکمیلی که (با روش خوداظهاری) مهارت‌های سواد اطلاعاتی آنان را سنجیده بودند، به نتیجه‌ای مشابه دست یافتند (۱۲). سیامک و همکاران (سال ۱۳۸۶) نیز دقیقاً نتیجه مشابه این تحقیق را گزارش کردند؛ حتی در ترتیب نمره

مطالعه نیز هیچ نوع ارتباط آماری معنی داری مشخص نشد. لذا پیشنهاد می شود برنامه ریزان آموزش متوسطه و نیز دانشگاهی به آموزش مهارت های کسب سواد اطلاعاتی در سطوح قبل و نیز بدو ورود به دانشگاه توجه ویژه ای مبذول نمایند. همچنین برگزاری کارگاه هایی با هدف آموزش سواد اطلاعاتی به دانشجویان و ترویج فرهنگ پژوهش به شیوه علمی و مداوم به این مهم کمک خواهد کرد.

در مطالعه زاهد بابلان نیز بین استانداردهای ۲، ۱ و ۳ با جنسیت دانشجویان، تفاوت معنی داری مشاهده نشد (۱۵)، که با پژوهش حاضر همخوانی داشت.

نتیجه گیری

نتایج تحقیق حاضر نشان داد اکثریت دانشجویان در سواد اطلاعاتی از سطح نامطلوبی برخوردار هستند، که با توجه به یافته های مذکور، بین سطح سواد اطلاعاتی با متغیرهای مورد

References:

1. A LA. Information Literacy Competency Standards for Higher Education-introduction. Guidelines & Standards: Information Literacy Competency Standards for Higher Education; 2002. Available From: <http://archive.ala.org/acrl/il/toolkit/intro.html#f1>. Accessed February 8, 2012.
2. Quarton B. Research Skills and the New Undergraduate. J Instr Psychol 2003;30(2).
3. Caravello PS, Herschman J, Mitchell E. Assessing the Information Literacy of Undergraduates: Reports from the Ucla Library's Information Competencies Survey Project. ACRL Tenth National Conference, March 15-18, 2001. Denver, Colorado. Colorado: ACRL Tenth National Conference; 2001. p. 93-202.
4. Hepworth MA. Study of Undergraduate Information Literacy and Skills: the Inclusion of Information Literacy and Skills in the Undergraduate Curriculum. Paper Presented at the 65th IFLA Council and General Conference, Bangkok, Thailand, August 20- August 28, 1999. Available From: <http://www.ifla.org/IV/ifla65/papers/107-124e.htm>. Accessed February 8, 2012.
5. Flaspohler MR. Information Literacy Program Assessment: One Small Collage Takes the Big Plunge. Ref Serv Review 2003;31(2):129-140.
6. Knight P. A Briefing on Key Concepts: Formative and Summative Criterion and Norm Referenced Assessment. Learning and Teaching Support Network Generic Centre. (LTSN Generic Centre Assessment Series No. 7). LTSN Generic Centre, New York; 2001. Available From: <http://www.goldsmiths.ac.uk/learning-teaching/knightkeyconcepts.rtf>. Accessed February 8, 2012.
7. Dao K, Katzoff G, Lipson B, Pham B. Assessing First-Year Information Literacy At WPI: An Interactive Qualifying Project Report Submitted to the Faculty of Worcester Polytechnic Institute in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Bachelor of Science; 2011. Available From: http://www.wpi.edu/Pubs/E-project/Available/E-project-050311-153936/unrestricted/Info_Lit_Final.pdf. Accessed February 8, 2012.
8. Taghavi M. Information Literacy and Computer Literacy: Definitions and Concepts. J Inform 1998;12(6):6-7. [Full Text in Persian]
9. Parirokh M, Moghadszadeh H. Information Literacy: Research about How Information Literacy. J Faculty Literature Humanities Ferdowsi Univ Mashhad 1999 Spring-Summer; 317-34. [Full Text in Persian]
10. Alishan Karami N, Bakhatyazadeh A, KHajeh E, Safa O. Information Literacy of Medical Students Studying in Second Year of Bandar Abbas of Medical School, 2002-3. Nama (Res Electronic J Inform Sci) 2007;7(1). [Full Text in Persian]

11. Bardstni M. Information Literacy in Student of Chamran University. In: Fatahi R, Dayani MH, et al. Training of Users and the Development of Information Literacy in Libraries, Information Centers and Museums. National Conference on Information Literacy in Mashhad 21-22 May 2004. Mashhad: The Library, Museum and Documentation Center of Astan Quds Razavi; 2004. p. 479-494. [Text in Persian]
12. Ghasemi AH. Survey of Graduate Students and Information Literacy and Adaptation with ACRL Information Literacy Standards and Four National Documents. [Phd Thesis]. Ferdowsi of University; 2007. [Text in Persian]
13. Syamak M, Davarpaah MR. Structured and Validated Questionnaire Based and Real Information Literacy in Undergraduates. Astan-e Qods Razavi Library Inform Sci J 2009;45(12):119-147. [Full Text in Persian]
14. Miri E, Cheshmeh Sohrabi M. Information Literacy of Senior Students of University of Science and Technology, Branch Arak in the Digital Environment, 2008-9. Q J Epistemo 2011 Summer;13:73-81. [Full Text in Persian]
15. Zahed Babelan A, RAjabi S. Assessment of Information Literacy in Students. J Technol Educ 2011;5(4). [Full Text in Persian]
16. Syamak M. Effects of Exposure to in the Academic Environment in Information Literacy Based on LIS. Students. Q Book 2010;21(4). [Full Text in Persian]
17. Pausch LM, Popp MP. Assessment of Information Literacy: Lessons from the Higher Education Assessment Movement. Paper Presented at the 9th National Conference of the Association of College & Research Libraries, April 8-11, 1997, Detroit, MI. Available From: <http://www.ala.org/acrl/paperhtm/d30.html>. Accessed February 8, 2012.
18. Webb J, Powis C. Teaching Information Skills: Theory & Practice. Rostami Goteh AR, Translator. Tehran: Chapar, 2005. [Text in Persian]
19. IUBLAPC. An Assessment Plan for Information Literacy. Indiana University Bloomington Libraries; 1996. Available From: http://www.indiana.edu/~libinstr/Information_Literacy/assessment.html. Accessed February 8, 2012.
20. ACRL. Information Literacy Competency Standards for Higher Education. Chicago: Illinois; 2000. Available From: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standards.pdf>. Accessed February 8, 2012.
21. Ferguson JE, Neely TY, Sullivan K. A Baseline Information Literacy Assessment of Biology Students. Ref User Serv Q 2006;46(2):61-71.
22. Flaspohler MR. Information Literacy Program Assessment: One Small Collage Takes the Big Plunge. Ref Serv Rev 2003;31(2):129-140.